

20 GODINA zajedno

Cipar, Češka, Estonija, Mađarska, Latvija, Litva,
Malta, Poljska, Slovačka i Slovenija – 20 godina
članstva u EU-u

Cipar, Češka, Estonija, Mađarska, Latvija, Litva, Malta, Poljska, Slovačka i Slovenija – 20 godina članstva u EU-u

Europska komisija
Glavna uprava za komunikaciju
1049 Bruxelles
BELGIJA

PDF ISBN 978-92-68-14738-2 doi:10.2775/495858 NA-09-24-244-HR-N

Europska komisija nije odgovorna za bilo kakve posljedice koje proizlaze iz ponovne uporabe ove publikacije.

Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije, 2024

© Europska unija, 2024

Politika Komisije o ponovnoj uporabi provodi se Odlukom Komisije 2011/833/EU od 12. prosinca 2011. o ponovnoj uporabi dokumenata Komisije (SL L 330, 14.12.2011., str. 39., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2011/833/oj>).

Osim ako je navedeno drukčije, ponovna uporaba ovog dokumenta dopuštena je u skladu s licencijom Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). To znači da je ponovna uporaba dopuštena uz navođenje relevantnih podataka i svih izmjena.

Za svaku uporabu ili umnožavanje elemenata koji nisu u vlasništvu Europske unije možda će biti potrebno zatražiti dopuštenje izravno od odgovarajućih nositelja prava.

FOTOGRAFIJE

Sve slike © Europska unija, osim ako je drukčije naznačeno.

Sadržaj

Više prilika za građane i bolja kvaliteta života	4
Rast, radna mjesta i blagostanje	6
Jačanje konkurentnosti europske industrije i važnih sektora	8
Ulaganje u našu Uniju	10
Unaprjeđenje inovacija i istraživanja	12
Iskazivanje solidarnosti	13
Jačanje uloge Europe u svijetu	15

Prije dvadeset godina naša se europska obitelj povećala. Građani Cipra, Češke, Estonije, Latvije, Litve, Mađarske, Malte, Poljske, Slovačke i Slovenije postali su 1. svibnja 2004. građani Unije. Naša je Unija preko noći postala mnogo veći politički, gospodarski i kulturni subjekt na području koje se proteže od Tallinna do Lisabona i od Dublina do Nikozije. Pristupanjem Bugarske, Rumunjske i Hrvatske nekoliko godina poslije naša je Unija postala još snažnija.

Dinamika promjena u cijeloj Europskoj uniji u posljednja je dva desetljeća nevjerojatna. 450 milijuna Europljana uživa pravo na slobodu kretanja kroz proširenu Uniju. Građani imaju veća prava i slobode. Demokracija i vladavina prava ojačani su unatoč tomu što su ponekad stavljani na kušnju. Povećale su se mogućnosti i za građane i za poduzeća.

Velikim proširenjem 2004. EU je postao jedno od najvećih jedinstvenih tržišta na svijetu. Doživjeli smo rast i blagostanje. Zahvaljujući ulaganjima i fondovima EU-a u posljednjih je 20 godina u svih 27 država članica izgrađena moderna infrastruktura kojom je povezan cijeli kontinent. Europsko društvo profitiralo je od većeg broja inovacija, javnih i privatnih ulaganja, slobodnog kretanja robe, usluga, kapitala i ljudi, viših standarda i većih mogućnosti.

Međutim, to nije uvijek bilo lako. Nove države članice morale su se prilagoditi novim pravilima u svim sektorima. Iako su dobile nove prilike i pristup većem tržištu, morale su se nositi s većom konkurencijom. Neki sektori u državama članicama koje su već bile u Uniji također su se morali prilagoditi. U tom smislu Europska unija raspolaže djelotvornim instrumentima kako bi osigurala pravednost i ublažila te promjene. Razni fondovi i instrumenti potpore, uključujući kohezijske fondove, pomogli su osigurati da nitko ne bude zapostavljen.

Proširenje je priča o uspjehu. Pomoglo je državama članicama da se bolje nose s europskim i globalnim izazovima. Iako su financijska kriza, pandemija bolesti COVID-19, ruska agresija na Ukrajinu i najnoviji rat na Bliskom istoku ponekad jedinstvo EU-a stavili na kušnju, naša proširena Unija uvijek je uspjela pronaći odgovor i ostvariti rezultate.

S deset država članica koje su se pridružile prije dva desetljeća EU je danas snažniji. A svaka država članica u boljem je položaju zahvaljujući članstvu u EU-u.

Prema istraživanju Eurobarometra u prosjeku **79 % građana koji žive u državama članicama koje su pristupile Uniji prije 20 godina smatra da je njihova zemlja imala koristi od članstva u EU-u.**

Isto tako, **70 % građana iz 15 država koje su u to vrijeme već bile članice smatra da je članstvo u EU-u korisno** (u usporedbi s 53 % u 2004.).

© FREDERICK FLORIN/AFP via Getty Images

Više prilika za građane i bolja kvaliteta života

Proširenje je stvorilo više prilika za građane iz svih država članica da studiraju i rade u cijeloj Europskoj uniji. Od 2004. više od 2,7 milijuna građana iz deset novih država članica iskoristilo je priliku za učenje i poučavanje u inozemstvu. Istodobno je zahvaljujući programu Erasmus+ više od 600 000 mladih iz drugih država EU-a studiralo na sveučilištima tih zemalja.

Od deset država članica koje su pristupile 2004. njih devet u potpunosti je dio šengenskog područja, najvećeg područja slobodnog kretanja na svijetu, koji jamči neometano i sigurno putovanje. Nastavlja se rad i na daljnjoj integraciji Cipra u šengensko područje, uzimajući u obzir njegove posebne okolnosti.

Istodobno, države članice djelotvornije surađuju u suzbijanju prekograničnog kriminala, čemu pridonose zajednička pravila, operativna suradnja i potpora EU-a. To je, primjerice, pomoglo u borbi protiv trgovine drogom, pranja novca i kriminala na internetu.

Tijekom posljednjih 20 godina Europska unija ostvarila je i znatan napredak, među ostalim, u području socijalnih prava, zaštite zdravlja i okoliša,

gospodarenja otpadom, prava potrošača i sigurnosti proizvoda, pridonoseći poboljšanju opće kvalitete života ljudi. Deset država koje su pristupile 2004. nije samo ostvarilo koristi od tih viših standarda, nego je i pridonijelo njihovom oblikovanju. Danas je priroda bolje očuvana, gradovi imaju čišći zrak, a privatnost je zaštićena u cijeloj Uniji.

Od 2004. u programu Erasmus+ sudjelovalo je više od 2,7 milijuna mladih iz deset novih država članica.

Od pristupanja EU-u u tih deset država članica povećano je recikliranje komunalnog otpada. Od 2004. do 2022. države kao što su Slovačka, Litva, Slovenija i Latvija izvjestile su o povećanju svojih stopa recikliranja za više od 40 postotnih bodova.

Prosječna očekivana životna dob u državama koje su se Uniji pridružile 2004. povećala se u posljednjih 20 godina sa 75 na 79 godina, čime se gotovo izjednačila s prosjekom EU-27 od 81 godine.

Prema najnovijem standardnom istraživanju Eurobarometra zadovoljstvo životom građana država koje su Europskoj uniji pristupile prije 20 godina povećalo se sa 68 % u 2004. na 89 % u 2024.

Rast, radna mjesta i blagostanje

U posljednjih 20 godina, unatoč globalnom gospodarskom padu, gospodarstvo EU-a povećalo se za 27 %. Države koje su dio naše Unije postale 2004. zabilježile su znatan gospodarski rast. Primjerice, gospodarstva Poljske i Malte više su se nego udvostručila. Slovačko je gospodarstvo poraslo za 80 %. **Gospodarstva svih novijih država članica stabilno se približavaju prosjeku EU-27.**

Države koje su već bile članice u vrijeme proširenja 2004. također su doživjele rast i blagostanje. Španjolski se izvoz u deset novih država u posljednjih 20 godina udvostručio. Talijanska trgovina robom s tim državama otada se povećala za 77 %. Trgovinski odnosi između Litve i Švedske također su znatno porasli. U manje od dva desetljeća protok robe unutar EU-a povećao se za više od 40 %.

Sav taj rast odrazio se i na kvalitetu života građana. U deset novih država članica realne plaće su se od 2004. do 2023. udvostručile, a razina siromaštva prepolovila. **Od 26 milijuna novih radnih mjesta koja su se u posljednjih 20 godina otvorila u cijelom EU-u, šest milijuna otvoreno je u deset novih država članica EU-a.**

Gospodarstva deset država članica koje su pristupile EU-u 2004. ostvarila su održiv rast: u Estoniji je prosječna godišnja stopa rasta bruto nacionalnog dohotka (BND) veća od 8 %, a u Poljskoj, Slovačkoj, Malti i Latviji u prosjeku veća od 7 %.

Prosječni BDP po stanovniku deset novih država članica povećao se s 59 % prosjeka EU-27 u 2004. na 81 % u 2022.

Razine siromaštva i socijalne isključenosti u tim državama članicama znatno su se smanjile, s 37 % u 2005. na 17 % u 2020. U istom se razdoblju broj djece izložene riziku od siromaštva smanjio s 41 % na 17 %.

Udio osoba u dobi od 25 do 34 godine sa završenim tercijarnim obrazovanjem u deset novih država članica povećao se od njihova pristupanja za gotovo 20 postotnih bodova.

Sedam od tih deset država članica uvelo je euro. Slovenija je bila prva 2007., a Litva posljednja 2015. To je omogućilo većem broju poduzeća i građana da bez tečajnih rizika iskoriste sve prednosti jedinstvenog tržišta.

Jačanje konkurentnosti europske industrije i važnih sektora

Zahvaljujući ekonomiji razmjera koju omogućuje prošireno jedinstveno tržište došlo je do rasta industrije, od poljskog sektora elektronike do njemačkog sektora proizvodnje automobila. Za europsku industriju ključni ulazni elementi, kao što su kritične sirovine, postali su dostupniji. Poduzeća sada lako mogu nabavljati bakar na Cipru, kobalt u Češkoj, rijetke zemlje u Litvi i nikal u Slovačkoj.

Proširenje EU-a stvorilo je i mogućnosti za prodaju na većem tržištu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, čime se građanima nudi veći izbor kvalitetnih proizvoda. Deset novih država članica obogatilo je poljoprivrednu raznolikost EU-a različitim poljoprivrednim metodama, usjevima, stokom i visokokvalitetnim proizvodima. **Vrijednost poljoprivredne proizvodnje u tim državama utrostručila se u posljednja dva desetljeća i premašila 68 milijardi eura.**

„Vrijednost poljoprivredne proizvodnje u deset država članica utrostručila se u posljednja dva desetljeća i premašila 68 milijardi eura.“

© NurPhoto via Getty Images

„Zahvaljujući ekonomiji razmjera koju omogućuje prošireno jedinstveno tržište došlo je do rasta industrije, od poljskog sektora elektronike do njemačkog sektora proizvodnje automobila.”

Europske industrije profitirale su od pristupa većem jedinstvenom tržištu.

Slovačka je u razdoblju od 2004. do 2022. udvostručila svoju proizvodnju osnovnih metala, a Češka je više nego udvostručila proizvodnju proizvoda od papira.

Zajedničkom poljoprivrednom politikom EU je pomogao modernizirati poljoprivrednu i prehrambenu industriju u deset novih država članica.

Euroljani mogu uživati u većem broju visokokvalitetnih prehrambenih i drugih proizvoda iz cijele Unije. Na EU-ov popis proizvoda sa zaštićenom oznakom izvornosti dodano je više od 280 proizvoda iz deset novih država članica, od vina s malteškog otoka Goza do slovačkog kiselog kupusa.

Ulaganje u našu Uniju

Tijekom posljednjih 20 godina EU je znatno uložio u infrastrukturu kako bi Europa postala bolje mjesto za život i rad, od autocesta do cjevovoda, javnog prijevoza, povezivosti, podatkovnih centara i prekogranične infrastrukture.

Europske prometne veze proširile su se i poboljšale, povezujući sve dijelove kontinenta. Na primjer, Slovenija sada ima proširenu elektrificiranu željezničku mrežu, a ulaganja EU-a pridonijela su i razvoju linija podzemne željeznice u Mađarskoj. U pripremi su mnogi drugi projekti – na primjer u okviru projekta Rail Baltica baltičke zemlje povezat će se s ostatkom Europe, čime će se poboljšati i veze između Finske i drugih država EU-a.

Naše integrirano energetska tržište – s međusobno povezanim elektroenergetskim mrežama između Malte i Italije te priključcima na plinske sustave koji, među ostalim, povezuju Dansku i Poljsku – pomoglo nam je da prebrodimo krize, primjerice kada je Rusija smanjila isporuku plina. Države članice EU-a surađuju kako bi osigurale sigurniju i održiviju opskrbu energijom, potaknule prelazak na čistu energiju i smanjile našu ovisnost o ruskim fosilnim gorivima.

„Projektom Rail Baltica baltičke zemlje povezat će se s ostatkom Europe”

Zahvaljujući znatnim ulaganjima EU-a pokrivenost brzim širokopojsnim mrežama i pristup internetu povećali su se u cijelom EU-u. Predvodnici u digitalnom sektoru, kao što je Estonija, pomažu u uvođenju novih usluga e-uprave. Milijuni građana u svim dijelovima Europe dobili su pristup 5G mreži. Isto tako, svi građani EU-a profitirali su od ukidanja naknada za mobilni roaming, čime su ukinuti dodatni troškovi za pozive ili poruke tijekom putovanja u svih 27 država članica. Ulaganja EU-a pridonose dodatnom poboljšanju povezivosti i otpornosti mreža, primjerice novim optičkim kabelom kojim se Švedska i Finska povezuju s baltičkim zemljama.

S radom i napretkom nastavljamo s pomoću instrumenta NextGenerationEU, **u okviru kojeg će se, ukupnim iznosom od preko 800 milijardi eura, financirati stotine projekata, od odobalnih vjetroelektrana do električnih vlakova, od vrhunskih digitalnih usluga do najmodernijih medicinskih centara, što će u svih 27 država članica rezultirati otvaranjem kvalitetnih radnih mjesta.**

Budući da se naše strateško okruženje i dalje mijenja i da Europa mora pojačati obranu, u tome sudjeluju sve države članice – od istraživanja u području obrane u Estoniji do razvoja zrakoplova u Švedskoj i proizvodnje streljiva u Poljskoj.

Uz potporu sredstvima kohezijske politike EU-a i Instrumenta za povezivanje Europe **europska prometna mreža promijenila se i proširila.** Duljina autocesta u Poljskoj, Mađarskoj i Slovačkoj u posljednja se dva desetljeća utrostručila. Željeznička mreža u Litvi proširila se od 2004. za 200 kilometara.

EU je u posljednjih 20 godina uspio poboljšati energetska učinkovitost svojeg gospodarstva. Cijeli EU smanjio je energetska intenzitet svojeg gospodarstva za gotovo 33 %, a u deset novih država članica taj je rezultat još bolji – one su energetska intenzitet svojih gospodarstava uspjele smanjiti za više od 40 %.

Unaprjeđenje inovacija i istraživanja

U posljednjih 20 godina Europska unija ostvarila je brojna znanstvena otkrića i kreativne inovacije, primjerice u prevenciji bolesti i liječenju raka. Uz financijsku potporu EU-a, velik dio toga ostvaren je u deset novih država članica ili je rezultat suradnje istraživača iz prijašnjih i novih država članica.

Mađarski i francuski znanstvenici unaprijedili su istraživanje čestica te su za svoj rad dobili Nobelovu nagradu za fiziku. Isto tako, članovi akademske zajednice od Latvije do Španjolske blisko surađuju na širenju našeg znanja o genomima.

„U posljednjih 20 godina Europska unija zabilježila je brojna znanstvena otkrića i kreativne inovacije”

Češka, Mađarska, Italija, Njemačka i druge države surađuju na izgradnji **najveće i najnaprednije laserske infrastrukture velike snage na svijetu.**

Iskazivanje solidarnosti

Svih 27 država članica EU-a uzajamno si pomaže u slučaju katastrofa: poplava, šumskih požara, potresa i hitnih medicinskih situacija.

Sve države članice EU-a u posljednjih su 20 godina u okviru Mehanizma EU-a za civilnu zaštitu osiguravale potporu za cijeli kontinent i šire. Primjera je bezbroj. Pet država članica hitno je pružilo pomoć Mađarskoj nakon poplava 2010. Tijekom ljeta 2022. austrijski vatrogasci došli su u pomoć Sloveniji, koju su pogodili razorni šumski požari. Istog su ljeta slovački stručnjaci za hitne slučajeve pomogli Grčkoj kada je bila pogođena šumskim požarima povijesnih razmjera.

Od prvog dana agresivnog rata Rusije protiv Ukrajine države članice EU-a surađuju u pružanju potpore ukrajinskom narodu. Logistički centri u Poljskoj, Slovačkoj i Rumunjskoj pomažu u usmjeravanju pomoći iz cijele Unije. EU je odobrio privremenu zaštitu za više od 4,1 milijuna ukrajinskih izbjeglica, od kojih su gotovo 1,7 milijuna primile države članice koje su pristupile 2004.

Države članice EU-a surađuju u pružanju uzajamne hitne pomoći, ali i u pružanju pomoći drugim zemljama, te su od 2004. odgovorile na više od 700 zahtjeva za pomoć podnesenih u okviru Mehanizma EU-a za civilnu zaštitu.

Zalihe medicinske opreme sustava rescEU koje se nalaze u Mađarskoj, Poljskoj, Litvi i Sloveniji, kao i prethodno postavljeni zrakoplovi za gašenje požara na Cipru i helikopteri u **Češkoj, omogućili su EU-u da brzo kanalizira pomoć u svih 27 država članica.**

Poljska je domaćin EU-ova centra za medicinsku evakuaciju za ukrajinske pacijente kojima je potrebno hitno liječenje. Do danas je iz njega **više od 3200 osoba premješteno u bolnice diljem Europe kako bi dobile specijaliziranu zdravstvenu skrb.**

Cipar ima vodeću ulogu u **pomorskom koridoru koji usmjerava humanitarnu pomoć palestinskom narodu.**

Jačanje uloge Europe u svijetu

Tijekom posljednjih 20 godina glas Europe na svjetskoj pozornici sve je snažniji, bilo da je riječ o poticanju cijelog svijeta da se bori protiv klimatskih promjena ili pandemije ili da promiče demokraciju.

Ulazak deset novih država članica ojačao je našu gospodarsku moć na globalnoj razini.

Zahvaljujući većem jedinstvenom tržištu EU je postao još privlačniji trgovinski partner, što nam je donijelo nove mogućnosti u inozemstvu. Od 2004. naša se međunarodna trgovina povećala za 3 bilijuna eura i 2023. dosegla ukupno 5 bilijuna eura.

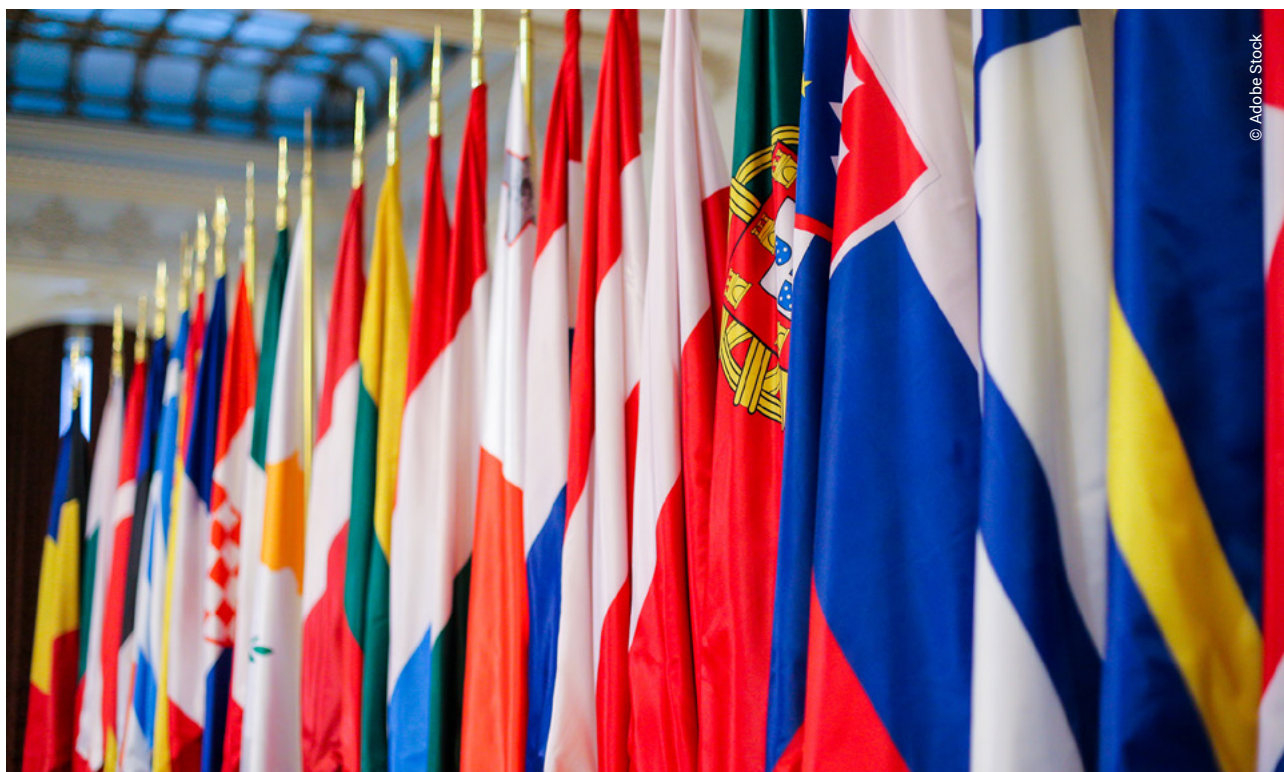
Veća Unija također je ojačala ulogu Europe kao vodećeg donatora humanitarne pomoći.

Europsku humanitarnu pomoć, bilo Ukrajini, Gazi ili Sudanu, pružaju humanitarni radnici iz cijelog EU-a, među ostalim poljske nevladine organizacije, češki humanitarni partneri i ciparski humanitarni radnici.

„S 27 država članica EU je postao snažniji geopolitički akter”

Proširenjem se promiče blagostanje, jača demokracija i osigurava stabilnost u cijeloj Uniji.

Pritom je EU s 27 država članica postao snažniji geopolitički akter.

Ured za publikacije
Europske unije

